

Taldans

Tekstil fabrikasının hayat üflediği gösteri: DO KU MAN

Biri mimar, diğeri mühendis iki koreografin bir tekstil fabrikasını metin gibi görüp deşifre etmesiyle oluşan projesi DO KU MAN, 22'nci İstanbul Tiyatro Festivali kapsamında prömiyerini gerçekleştirdi. Bedenin mekâna, mekânın ise sese dönüştüğü gösteriyi yerinde izledik.

Taldans, 2003 yılında mühendis Mustafa Kaplan ve mimar Filiz Sızanlı tarafından İstanbul'da kuruldu. Bugüne kadar birçok uluslararası festivallerde eserlerini sergileyen Taldans'ın ilk olarak 2009 yılında Linz'deki bir tekstil fabrikasının mekânini hareket, ses ve ritim ekseninde ele almasıyla doğan projesi DO KU MAN, bu kez çoğalan yeni kadrosu ve taze yorumuyla izleyenlerin karşısına çıktı. "Beden mekâna, mekân sese dönüşebilir mi? Fonksiyonel olan şey her zaman kullanışlı mıdır?" gibi sorulara yanıt arayan projenin konsept ve koreografisi de ikiliye ait. Mekânda

sesi gezdirme, ses blokları kurma ve modüler yapılar oluşturma görevi ise 9 kişilik oyuncu-dansçı ekipte.

Ama şimdi biz yine 2009'a geri dönelim; DO KU MAN'ın serüveninin başladığı Linz'e gidelim. Çünkü hikâye orada; 2009 Avrupa Kültür Başkenti Gösteri Sanatları Projeleri Sanatsal Yönetmeni Airan Berg'in, Taldans'ın sanatsal direktörleri Kaplan ve Sızanlı'yı bir performans sergilemeye davet etmesiyle başlıyor. Kendilerine gösterilen iki mekândan iplik fabrikasını seçmeleriyle DO KU MAN'ın "dokuması" ortaya çıkıyor.

İstanbul ile Linz şehirlerinde 6 aya yayılan farklı süreçlerde çalışılarak ortaya çıkarılıyor DO KU MAN.

Oyun çalışılmaya başlandıktan 1 yıl sonra Antwerp deSingel'de sergileniyor. İlerleyen dönemlerde üzerinde bir yıl daha çalışılarak farklı bir yapıya taşınıyor gösteri.

"Fabrika mekânını kullanarak mekâna özgü bir iş çıkartmak da mümkündür ama biz işi sahnede yapıp başka bir yere taşıyalım istedik" diyen Kaplan, iplik fabrikasını metin gibi görüp onu deşifre etmeye çalıştıklarını anlatıyor.

Fabrika sistemini oluşturan modüler yapılar üzerinden modülasyon ve akümülyasyon kavramları üzerine çalışan ikili, "Fabrika sistemini nasıl ele alırız?", "Bu sistemin işleyişi nerede bozuluyor?", "Defoları, çatlakları nelerdir?", "İşlevsiz olan hala geçerli midir?", "Kalite nedir?" gibi sorularla çerçeveyi oluşturmaya başlıyorlar.

O zamanlar daha çok ses blokları, sesi mekâna yerleştirme, bedenin sesin taşıyıcısı olarak nasıl hareket edeceğini araştırırlar. Tekstil fabrikasının işleyişini sahnede ses üzerinden kurgulayarak, ortaya aslında hiç ses sistemi kullanmadıkları, fabrikadan gelen gerçek malzemeleri ve ritmi kullandıkları bir iş ortaya çıktı.

Oyundaki hareket-ses ve ritim ilişkisini nasıl kurduklarını Kaplan, şu sözlerle anlatıyor:

"Bu fabrikadaki modüler yapılar, modülasyon kavramından

çıktı. Harekette modülasyon çalışmaları yapmaya başladık, bunun için metronom kullandık. Bu kendiliğinden bir ritim oluşturdu. Bu ritmin fabrikadaki makinelerin ritimleriyle çok örtüştüğünü gördük. Bu modülasyon kavramını metin yazımında da kullandık, sahnenin açılışındaki okuma gibi:

DO KU MA,
DO KU MA
DOKU MA
DOKUN MA
DO KU MAMA"

Filiz Sızanlı, da 10 yıl önceki ilk versiyonunda Cevdet Ereğ'in ses ve ritim konusunda çok etkisi olduğunu söylüyor. O dönem herhangi bir ses sistemi kullanmamaya karar verdiklerini belirten Sızanlı, "10 yıl önce sahnede duyduğumuz birçok sesi Cevdet çalıyordu. Daha sonra 8 kişilik ekiple yeniden işi ele alınca bütün bu çalma, üfleme işlerini mekânda dansçılar yapmaya başladı. Bu da bize yeni kapılar açtı. Sesin bütün oyun boyunca taşıyıcı olması hareketi de belirleyen, yönlendiren bir koreografiye dönüştü" diyor.

"Kendi sözlüğü var"

Her projenin bir şekilde kendi sözlüğünü oluşturduğu gibi DO KU MAN'ın da kendine has söz ve kavram dağarcığı bulunuyor. Kaplan, bunu ilk DO KU MAN ve ikinci DO KU MAN grubuyla birlikte oluşturduklarını söylüyor.

"Tabii ki çıkış noktası olan iplik fabrikasının katkısı fazlasıyla var. DOKU- DOKUMA- DOKUMAN üçlemesi iplik fabrikasından

geldi" derken, Sızanlı da, "Burada modülasyon, akümülyasyon, çoklu oluş, çaktırmadan geçiş gibi ifadeler kullandık ve koreografide karşılıklarını araştırdık" diye ekliyor.

Oldukça başarılı olan mekânda sesi gezdirme ve ses blokları kurmada ise mühendislik ve mimarlık eğitimlerinin izleri açıkça görülüyor.

Sızanlı, "İlk versiyonunda, 10 yıl önce sahnede kullandığımız hareket eden 20'ye yakın paravan vardı. Bunlar oyunun başında V şeklinde bir duvar oluşturuyordu. Ses de oyunun açılışında bu paravanların arkasından geliyordu. Şimdiki versiyonunda bu paravanları inşa edemediğimiz için sesi seyircinin arkasına yerleştirdik. Bu da stereo sistemi oluşturma imkanı sağladı. Tabii ki biz hep mimar mühendis olarak bu tür hesaplar yapıyoruz. Oyunun tümü de ses skorları üzerine kurulu" diyor.

"Yaptığımız bütün işlerde mühendislik ve mimarlık eğitimlerimizin etkileri vardır" diyen Kaplan da, oyundaki modülasyon kavramının eğitimlerini aldıkları okullarda da kullanıldığını, yaptıkları tasarımlarda mekânı hesaplarken ritmi ve zamanı da tarttıklarını belirtiyor.

Peki, mesaj kaygıları var mı? "Elbette oyunun seyirciyle ilişkisi olsun; seyirci, bir şeyler hissetsin, sorular sorsun ve oyundan bir deneyimle ayrılсын istiyoruz. DO KU MAN oyunuyla fabrika imgesine ulaşabiliyorlarsa ortak bir yerde bulmuş oluyoruz" diyor Kaplan.

Ocak ayında da sergilenecek

2'nci Tiyatro Festivali kapsamında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Bomonti Yerleşkesi'nde sahnelenen DO KU MAN'ı izleyenler, kimi zaman gülerken, kimi zaman şaşkınlıkla reaksiyon verdiler oyuna... Filiz Sızanlı, bu durumu koreografik yapıya ve durumların ironisine bağlıyor. İlk defa kendi oyunlarını dışarıdan izleyebildiklerini belirten Sızanlı, "Biz de Mustafa ile bu projede sahnede değiliz ve içinde olmamak, izlemek gerçekten zormuş. Ama ben de her seferinde izlerken farklı bölümlerinde gülerken tepki veriyorum. Bu dansçıların performansı da ilgili. Onlar ne kadar bu skoru, yapıyı ciddiyetle yapmaya çalışırlarsa seyirci de o kadar gülerken tepki veriyor" diye konuşuyor.

Oyuncular, dans ve tiyatro disiplinlerinden öğrenciler ve onların eğitimcilerinin de olduğu karma bir gruptan oluşuyor. Oyunda Burcu Uçatenoğlu, Ekin Tunceli, Fatih Gençkal, Fırat Kuşçu, Jasmin İhraç, Melih Kıracı, Sedef Gökçe, Yazı Ece Köz performansçı, Utku Kara da ışık tasarımında yer alıyor.

DO KU MAN, 12, 13 Ocak 2019'da Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Bomonti Yerleşkesi Şebnem Selişik Aksan Sahnesi'nde sergilenecek. Daha fazla bilgi için Taldans'ın Facebook ve Instagram hesapları ile web sitesi takip edilebilir.